

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY, JEJÍ ZMĚNY,
RATIFIKACE EVROPSKÉ ÚSTAVY**

VEDOUcí BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

JUDR. JAN BLAŽÍČEK

VYPRACOVALA:

RADKA HRUBÁ

PRAHA © 2007

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Akademický rok 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Radka Hrubá

obor Provoz a ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název tématu: **Ústava ČR, její změny, ratifikace evropské
ústavy**

Struktura bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Historie konstitucionalismu v ČR
4. Význam a vymezení Ústavy ČR
5. Rozbor právně politických aspektů ústavy v ČR
6. Názor hlavních politických stran Parlamentu ČR z hlediska právní regulace
7. Vybrané návrhy změn Ústavy ČR z let 2000 - 2006
8. Zájem občanů ČR o Ústavu ČR
9. Ratifikace evropské ústavy
10. Závěr
11. Seznam literatury
12. Přílohy

Rozsah původní zprávy: 30 - 40 stran

Seznam odborné literatury:

PAVLÍČEK, V. HŘEBEJK, J.: Ústava a ústavní řád České republiky, Linde Praha, 1994, ISBN 80-85647-38-9

PAVLÍČEK, V.: Ústavní právo a státověda II.díl Ústavní právo České republiky část 1., Linde, 2003

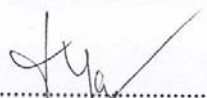
HAYEK, F.A.: Právo, zákonodárství a svoboda, Academia Praha, 1991, ISBN 80-200-0279-0

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

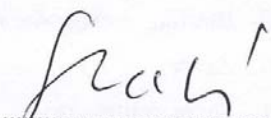
Další literatura na základě dohody s garantem

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Jan Blažíček**

Termín odevzdání bakalářské práce: červen 2007

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 27.11.2006

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Ústava ČR, její změny, ratifikace evropské ústavy*“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny jsem vyznačila v seznamu literatury.

V Praze dne 25. června 2007

.....
Radka Hrubá

Poděkování vedoucímu BP:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, panu JUDr. Janu Blažíčkovi, za odborné vedení a konzultace při zpracovávání této bakalářské práce.

**ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY, JEJÍ ZMĚNY, RATIFIKACE
EVROPSKÉ ÚSTAVY**

**THE CZECH REPUBLIC CONSTITUTION, ITS CHANGES,
EUROPEAN CONSTITUTION RATIFICATION**

Souhrn

Tato bakalářská práce popisuje vznik Ústavy ČR v souvislosti s okolnostmi, které tomuto vzniku předcházely, v úvodu se proto zabývá vývojem českého konstitucionalismu od roku 1918 až po současnost. Československo a později Česká republika si ve své historii vyzkoušela mnoho forem státního zřízení, z nichž každá se řídila svou ústavou, a právě toto neustálé formování ústavního pořádku nakonec umožnilo vzniknout současnému dokumentu, Ústavě ČR.

Právní a politický význam a rozbor Ústavy ČR jsou popsány v následující části, kde jsou zmíněny hlavní body jednotlivých hlav a principy fungování celého státu. Změny provázející současnou ústavu byly především vyvolány politickou situací, čímž je myšlena integrace České republiky do NATO a do EU. V současnosti však vláda také uvažuje o několika změnách, které mají politické strany ve svých prohlášeních.

Poslední část práce je založena na provedení dotazníkového šetření u studentů vysokých škol, kteří se měli vyjadřovat k podobě současné Ústavy ČR, ale i k evropské ústavě, jíž je rovněž věnován prostor na konci práce.

Klíčová slova

Československo

Česká republika

Evropská unie

Volební systém

Ústavní pořádek

Summary

This bachelor work deals with The Czech Republic Constitution rise in connection with circumstances preceding to this rise and constitutionalism development since 1918 to the present. Czechoslovakia and later the Czech Republic have had many state systems in history, each of them has complied with its constitution, and just this continuous forming of constitutional system has finally made possible the rise of The Czech Republic Constitution.

The legal and political importance and analysis of The Czech Republic Constitution are described in the next part of the work, there are mentioned the main items of the constitution parts and the principles of state functioning. The changes accompanying constitution were mainly caused by political situation like NATO and EU integration. The government thinks over some changes that are set in statements of current political parts.

The last part of this work is based on questionnaire research of university students, these students should explain their view of The Czech Republic Constitution and European Constitution mentioned in the end of the work.

Key words

Czechoslovakia

The Czech Republic

European Union

Electoral system

Constitutional system

OBSAH

1. ÚVOD.....	11
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	12
2.1. CÍL PRÁCE.....	12
2.2. METODIKA.....	12
3. HISTORIE KONSTITUCIONALISMU V ČR.....	12
3.1. PŮVOD SLOVA	12
3.2. ÚSTAVA Z ROKU 1920.....	13
3.3. ÚSTAVA 9. KVĚTNA.....	14
3.4. ÚSTAVA Z ROKU 1960.....	15
3.5. ÚSTAVNÍ ZÁKON Č. 143/1968 SB. – ČESKOSLOVENSKÁ FEDERACE	16
3.6. NÁSLEDNÝ VÝVOJ.....	18
4. VÝZNAM A VYMEZENÍ ÚSTAVY ČR.....	19
4.1. PRÁVNÍ VÝZNAM ÚSTAVY ČR.....	19
4.2. POLITICKÝ VÝZNAM ÚSTAVY ČR.....	19
5. ROZBOR PRÁVNĚ POLITICKÝCH ASPEKTŮ ÚSTAVY V ČR	20
5.1. ROZBOR ÚSTAVY ČR	20
5.1.1. <i>Preambule</i>	20
5.1.2. <i>Hlava první: „Základní ustanovení“</i>	21
5.1.3. <i>Hlava druhá: „Moc zákonodárná“</i>	21
5.1.4. <i>Hlava třetí: „Moc výkonná“</i>	22
5.1.4.1. <i>Prezident republiky</i>	22
5.1.4.2. <i>Vláda</i>	23
5.1.5. <i>Hlava čtvrtá: „Moc soudní“</i>	24
5.1.5.1. <i>Ústavní soud</i>	24
5.1.5.2. <i>Soudy</i>	24
5.1.6. <i>Hlava pátá: „Nejvyšší kontrolní úřad“</i>	24
5.1.7. <i>Hlava šestá: „Česká národní banka“</i>	25
5.1.8. <i>Hlava sedmá: „Územní samospráva“</i>	25
5.1.9. <i>Hlava osmá: „Přechodná a závěrečná ustanovení“</i>	26
6. NÁZOR HLAVNÍCH POLITICKÝCH STRAN PARLAMENTU ČR Z HLEDISKA PRÁVNÍ REGULACE.....	26
6.1. ODS, KDÚ-ČSL A SZ JAKO KOALIČNÍ PARTNEŘI	26
6.2. ČSSD	27

6.3.	KSČM.....	27
6.4.	SROVNÁNÍ.....	28
7.	VYBRANÉ NÁVRHY ZMĚN ÚSTAVY ČR Z LET 2000 – 2006.....	28
7.1.	USKUTEČNĚNÉ ZMĚNY.....	29
7.2.	NEUSKUTEČNĚNÉ ZMĚNY.....	30
8.	ZÁJEM OBČANŮ ČR O ÚSTAVU ČR.....	32
9.	RATIFIKACE EVROPSKÉ ÚSTAVY.....	35
9.1.	OBSAH NÁVRHU.....	36
9.2.	KRITIKA NÁVRHU.....	36
10.	ZÁVĚR.....	37
11.	SEZNAM LITERATURY.....	39
12.	PŘÍLOHY.....	41
12.1.	PŘÍLOHA Č. 1 - DOTAZNÍK.....	41
12.2.	PŘÍLOHA Č. 2 – POSTOJ OBČANŮ K TRESTU SMRTI.....	43

1. ÚVOD

Druhá polovina roku 2006 a první polovina ledna 2007 byly nejen mnohými politiky, ale i laiky, nazývány dny bezvlády. Politická situace České republiky se v tomto období měnila ze dne na den a přece zůstávala relativně stejná. Ačkoli by se mohlo zdát zvláštní spojení ústavy a politické situace, byla to v posledním období nerozlučná dvojice z důvodu povolebního vývoje České republiky.

Pokud se vrátíme k období voleb, ať to byly volby poslanecké či senátní a komunální, vždy se v prvních dnech po volbách objevují tendence z řad politiků, zkoušet napadnout platnost voleb nebo pokusit se o změnu volebního systému, který je zakotven v ústavním právu již řadu let. Tyto plané řeči jsou vždy zapomenuty stejně rychle, jako byly vysloveny. Poměrný volební systém má velkou nevýhodu v diskriminaci malých stran, o čemž bylo možné se přesvědčit u Strany zelených, která na základě přepočtu hlasů získala pouhých šest křesel v Poslanecké sněmovně.

Vznik celé této zamotané situace se datuje do června 2006, přesněji pátek 2. června a sobota 3. června 2006, kdy se občané České republiky dozvěděli, že volby skončily patem levice proti pravici¹. Celé dny těchto dvou dnů bylo zakončeno velmi emotivním projevem pana Paroubka, který byl adresován nejen vítězné straně ODS s panem předsedou Topolánkem a panu prezidentu Klausovi, ale rovněž i občanům České republiky, kdy ze samotného znění projevu byla zřejmá uražená pýcha a neochota přiznat si porážku. Následovaly dny nekonečného vyjednávání, a když přišel den vyslovení důvěry, bylo najednou všem jasné, že celý kolotoč ještě neskončil. První pokus sestavit vládu a získat důvěru Poslanecké sněmovny se skutečně nezdařil. Olej do ohně přilil pan prezident Václav Klaus, když druhý pokus opět svěřil panu Topolánkovi, na což měl podle Ústavy ČR plné právo. Nakonec se panu Topolánkovi povedlo vládu sestavit.

Skutečně v tomto období bylo slovo „ústava“ vysloveno nespočetněkrát a politici, i když mnohdy s velkou nelibostí, se museli tímto vrcholným zákonem řídit.

¹ K tomuto vymezení přispěl pan Paroubek, který svým povolebním projevem odsunul Českou stranu sociálně demokratickou ze středu politického spektra na stranu levice, kde se nachází Komunistická strana Čech a Moravy, a tudíž proto měla levice sto hlasů stejně jako pravice.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1. Cíl práce

V této bakalářské práci se budu snažit rozebrat význam a samotný obsah Ústavy, což by mohlo přispět k pochopení některých politických tahů na české scéně. Dále bude zmíněno, jaké změny současné Ústavy ČR by jednotlivé politické strany chtěly prosadit a jak vnímají Ústavu ČR samotní občané ČR. Celá práce bude zakončena změnou ústavního pořádku v souvislosti s možnou ratifikací evropské ústavy.

2.2. Metodika

- studium odborné literatury, právních a jiných dokumentů
- internet
- kvantitativní sociologický výzkum formou dotazníku, statistické metody pro zpracování a vyhodnocení

3. HISTORIE KONSTITUCIONALISMU V ČR

3.1. Původ slova

Ústava jako právní akt vzniká již ve starořeckých obcích v souvislosti s antickým pojetím ústavy neboli constutio. Samotný pojem „ústava“ byl poprvé použit již v 1. století př. n. l. antickým básníkem jménem Cicero.

Vznik ústavního práva v dnešním slova smyslu se datuje přibližně do 17. století, kdy se ústava začala používat pro označení základních zákonů ve státě, které se odlišovaly od běžných prováděcích zákonů. Historické revoluce (anglická, americká a francouzská) daly vznik modernímu konstitucionalismu, kdy bylo ústavní právo vyjádřením práva na ústavu – určitou psanou společenskou smlouvu, která rozhodujícím způsobem upravovala a stále upravuje společenské chování.

3.2. Ústava z roku 1920

„Československá ústava z 29. února 1920, byť je většinou pokládána za jedinou, definitivní ústavu, je vlastně třetí ústavou nově vzniklého, samostatného státu. ... Navzdory jejím nedostatkům je možno ji považovat za nejtihodnější ústavu v československé historii vůbec. ... jako jedna z nejlepších (ne-li nejlepší) tehdejších ústav, a to zejména pro svou demokratičnost, již bylo dbáno i v ústavním životě, a pro svou právníckou přesnost. Ovlivňovala i další ústavní historii, dokonce od ústavy z roku 1948 až po českou ústavu z roku 1992“ (Pavlíček, 2003).

Tato ústava byla přijata prozatímním parlamentem 29. února 1920. Mezi vzory této ústavy patřily francouzská ústava třetí republiky, americká ústava z roku 1787, některé části mírových smluv a základní úprava z rakousko-uherské monarchie, z které ústava vycházela v oblasti občanských práv.

Mezi podstatné vlastnosti této ústavy lze zařadit demokratickou povahu spatřovanou v zakotvení parlamentní soustavy, demokratickém fungování a respektování občanských práv a svobod. Další významnou vlastností byla její charakteristika jako ústavy právního státu, která zahrnovala povinnost dbát zákonů a stanovila prostředky napravující jejich porušení, což mělo být v kompetenci ústavního soudu. A neméně podstatnou vlastností je rigidnost neboli neměnnost celých osmnáct a půl roku její existence především z obavy před následným vyvoláním řetězových změn.

„Ústavní listina je uvedena tzv. uvozovacím zákonem (č.121/1920 Sb. z. a n.), ... který stanovil nadřazenost ústavy ... nad ostatním právním řádem. Všemmu předchází slavnostní prohlášení, preambule zařazená neorganicky bez zvláštního nadpisu“ (Pavlíček, 2003).

Moc zákonodárná (legislativa) byla representována Národním shromážděním, které mělo dvě části – poslaneckou sněmovnu a senát. Pro svobodné a demokratické volby do obou sněmoven platil systém poměrného zastoupení. Moc vládní a výkonná (gubernativa a administrativa) byla, jak sám název napovídá, rozdělena mezi politické orgány (prezidenta a zvláště vládu) a správu (ústřední správní úřady). Prezident republiky byl volen na 7 let s možností jednoho znovuzvolení a pro každý svůj úkon potřeboval spolupodpis (kontrasignaci) člena vlády. Ve vládě byly zastoupeny následující funkce - předseda, náměstci a ministři. Správa

(administrativa) byla podřízena gubernativě a representována ministerstvy a nižšími správními úřady. Moc soudcovská (judikatura) zakotvená ve čtvrté hlavě byla „*moc nezávislá, jejíž návaznost k prvním dvěma mocem byla dána především povinností rozhodovat jen podle zákona, nikoli také podle účelnosti*“ (Pavlíček, 2003). Předposlední, pátá hlava, se týkala práv, svobod a povinností občanů. Hlava šestá byla věnována ochraně menšin, byla stanovena rovnost před zákonem a stejná práva bez ohledu na rasu, jazyk nebo náboženství.

„Tato ústava, včetně svých dalších součástí, vydržela v platnosti beze změny až do roku 1938“ (Pavlíček, 2003).

3.3. Ústava 9. května

Tato ústava se do českých dějin zapsala jako ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky. Podle dne jejího schválení a dne osvobození byla označována jako Ústava 9. května.

Již v období osvobozovacího boje se objevila otázka, zda ponechat jako základ Ústavní listinu z roku 1920 nebo zda by měla být přijata zcela nová ústava. V roce 1945 se všechny politické strany Národní fronty usnesly na koncepci nové „lidově demokratické“ ústavy. Pro její vypracování bylo vymezeno dvouleté období ústavodárnému Národnímu shromáždění (ÚNS). Strany Národní fronty si však prosadily, aby byl vytvořen ústavní výbor ÚNS. Jeho činnost ale postupně upadala a navíc se členové nedokázali shodnout ani v základních otázkách. Tento spor uváděný jako „boj o ústavu“ byl vyřešen roku 1948, kdy KSČ nastolila diktaturu proletariátu a prosadila své ústavní koncepcce.

Formálně se Ústava 9. května skládala ze tří částí – prohlášení, základní články a podrobná ustanovení. Prohlášení shrnovalo v podstatě ideologii KSČ a orientaci státu na socialismus. Dvanáct základních článků obsahovalo základní principy, na nichž byla ústava založena. Podrobná ustanovení byla členěna do deseti kapitol, které byly dále rozděleny do 178 paragrafů.

První kapitola „Práva a povinnosti občanů“ nebyla formálně měněna, administrativní a politické zásahy v podobě zákonů však fakticky likvidovaly ústavně zaručené osobní svobody a politická práva občanů. Byla zrušena svoboda pobytu a pohybu, svoboda slova a zavedena cenzura tisku. Druhá až čtvrtá kapitola

obsahovaly strukturu a vzájemné vztahy nejvyšších ústavních orgánů, kterými se staly Národní shromáždění, prezident republiky a vláda. Po formální stránce měla politická a státní moc parlamentní formu, ale ve skutečnosti byly tvořeny několika jednotlivci z KSC. Vláda získávala stále na významu a byla zmocněna vydávat nařízení s mocí zákona, pokud to bylo nutné pro splnění pětiletého plánu. Pátá kapitola zahrnovala slovenské národní orgány, které byly zavedeny nově v této ústavě. Kompetence vlády ve vztahu k těmto orgánům byly částečně zrušeny nebo oslabeny, ale pouze po formální stránce. Národní výbory v šesté kapitole byly po vzoru „sovětského“ pojetí formulovány jako nositel a vykonavatel státní moci v obcích, okresích a krajích a strážce práv a svobod lidu. Do těchto výborů kandidovali výlučně kandidáti Národní fronty a vše bylo založeno na kádrových profilech. Sedmá kapitola nazvaná Soudy navazovala na Ústavní listinu z roku 1920. Po roce 1954 však byla podle sovětského vzoru vytvořena zcela nová struktura soudnictví – soudy obecné (nejvyšší, krajské a lidové) a zvláštní (vojenské a rozhodčí). Nové postavení také získala prokuratura. Generálnímu prokurátorovi jako samostatnému ústavnímu orgánu příslušel všeobecný dozor. Třísektorové hospodářské zřízení bylo zakotveno v osmé kapitole. Za základ hospodářské soustavy prohlásila státní, zejména znárodněný sektor. Pod nátlakem bylo soukromé vlastnictví téměř odstraněno. Poslední dvě kapitoly se týkaly státního občanství, hlavního města a přechodných opatření.

3.4. Ústava z roku 1960

Příprava této ústavy byla založena na myšlence, že vývoj státu dospěl do fáze, kdy byly vybudovány základy socialismu a dokonce je vytvořen prostor pro budování vyspělého socialismu. Proto vysocí komunističtí představitelé dospěli k názoru, že je třeba vytvořit novou ústavu. Národní shromáždění 11. července 1960 jednomyslně schválilo ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústavu Československé republiky (často nazývanou „socialistickou ústavou“).

Oproti Ústavě 9. května má tato ústava celkově nižší úroveň. *„Poprvé právně zakotvila vedoucí úlohu KSC (fakticky od roku 1948), proklamovala vítězství socialismu a počítala se zánikem státu a práva s příchodem komunismu v dohledné době“* (Barták, 1993).

Hlava první byla pojmenována Společenské zřízení, čímž byla myšlena třídní podstata státu – svazek dělníků, rolníků a inteligence, přičemž dělníci stojí v čele. ČSSR byla označena rovněž za jednotný socialistický stát. V ekonomice bylo zakotveno plánovité řízení národního hospodářství. V druhé hlavě s názvem Práva a povinnosti občanů bylo vymezeno „*kolektivistické pojetí... občanských práv a svobod jako práv a svobod realizovatelných jedině v souladu se zájmy pracujícího lidu a ve spojení s ústavními povinnostmi...*“ (Pavlíček, 2003). Národní shromáždění (NS) bylo uvedeno v třetí hlavě. Bylo jedním ze tří nejvyšších ústavních orgánů a nositelem úplnosti moci, skládalo se z 300 poslanců volených na čtyři roky a kandidáti do jeho řad bývali velmi pečlivě kádrově prověřeni. Prezident republiky, jemuž byla věnována čtvrtá hlava, byl druhým z nejvyšších ústavních orgánů. Byl volen NS na pět let a ze své funkce mu byl odpovědný. Vláda, jako třetí nejvyšší ústavní orgán, byla popsána v páté hlavě. Tento nejvyšší výkonný orgán státní moci byl volen NS a byl mu i odpovědný. Skládala se z předsedy, místopředsedů a ministrů. Šestá hlava byla věnována Slovenské národní radě, která byla ustanovena jako orgán státní moci a správy na Slovensku. Její pravomoci byly značně oslabeny. Národními výbory se zabývala sedmá hlava. Podle sovětského vzoru byly národní výbory formovány jako nejširší organizace pracujících. Osmá hlava zakotvila postavení Soudů a prokuratury. Jejich úkolem bylo především chránit socialistický stát a jeho společenské zřízení a až následně práva a oprávněné (neboli uznané stranickým vedením) zájmy občanů a organizací pracujícího lidu. Soustava soudů se skládala z Nejvyššího soudu, krajských a okresních soudů, vojenských soudů a ze zcela nové instituce místních lidových soudů, tyto soudy však byly v roce 1969 zrušeny. V deváté hlavě, Ustanovení obecná a závěrečná, bylo zmíněno státní území, dále hranice, státní občanství, hlavní město a státní symboly.

3.5. Ústavní zákon č. 143/1968 Sb. – Československá federace

Na politické scéně se začala objevovat určitá krize, která ve svém důsledku vyvolala změny ve funkcích prvního tajemníka strany, prezidenta republiky, předsedy NS, předsedy vlády atd. Prvním tajemníkem strany se stal Alexandr Dubček, který nahradil Antonína Novotného. „*Tím byl zahájen tzv. obrodný proces, který se pod hesly ‚demokratického socialismu‘, resp. ‚socialismu s lidskou*

tváří' zapsal do dějin jako ‚Pražské jaro‘“ (Pavlíček, 2003). Později byl A. Novotný nahrazen i ve funkci prezidenta generálem Ludvíkem Svobodou.

V první polovině roku 1968 začalo docházet k demokratizaci ústavních poměrů v režimu občanských práv a svobod, došlo ke zrušení cenzury a k zahájení soudní i politické rehabilitace lidí. Začaly se objevovat naděje na obnovení československé suverenity. Sovětský svaz demokratizaci naprosto odmítl. *„Vrcholem byla vojenská intervence 21. srpna 1968 pěti zemí Varšavské smlouvy a nastolení faktického okupačního režimu v Československu“* (Pavlíček, 2003).

Návrh nového ústavního zákona připravila odborná komise. Po částečném narušení harmonogramu prací vojenskou intervencí byl připraven dokument „Politické, právní a hospodářské principy československé federace“ a 27. října 1968 byl návrh ústavního zákona č. 143/1968 Sb. schválen Národním shromážděním.

Ústavní zákon byl uvozen krátkou preambulí. V první hlavě Základní ustanovení byla ČSSR založena na koncepci tří suverenit. Zákon č. 125/1970 Sb. přeměnil tuto koncepci ve prospěch suverenity federace a rovněž původní hospodářskou integraci dvou národních ekonomik modifikoval na jednotné plánované hospodářství. Druhá hlava, Rozdělení působnosti mezi federaci a republiky, rozlišila tři oblasti – výlučná působnost federace, společná působnost federace a republik, výlučná působnost republik. V zákoně z roku 1970 ustoupila do pozadí působnost republik a vše směřovalo opět k procesu centralizace. Podle třetí hlavy bylo nejvyšším orgánem státní moci ustanoveno Federální shromáždění (FS) složené ze dvou komor, Sněmovna lidu a Sněmovna národů, které byly v rovnoprávném postavení. Čtvrtá hlava (Prezident ČSSR) i pátá hlava (Vláda ČSSR) navazovaly na Ústavu 1960, ale s částečnou úpravou pro federativní stát a jeho orgány. Byla posílena pozice federální vlády ve vztahu k vládám obou republik. V šesté hlavě byl obnoven institut Ústavního soudu ČSSR jako soudního orgánu ústavnosti, nebyl však nikdy ustanoven. Sedmá hlava Státní orgány ČSR a SSR ustanovila obě národní rady, ČNR a SNR, jejichž zákonodárná moc se týkala pouze republiky. Poslední osmá hlava Ustanovení obecná, přechodná a závěrečná, obsahovala vymezení území státu a obou republik, hlavní město federace a republik a další ustanovení.

3.6. Následný vývoj

Politický a společenský vývoj dalších let se postupně stával neudržitelným. Zvyšující se centralizace státní moci začínala v občanech probouzet pocity nevole a odporu. Státní občanství a jeho odnímání záleželo plně na vůli státního aparátu, bylo zrušeno právo na cestovní doklad, provedeny zásahy do práva shromažďovacího a spolčovacího. *„Období let 1968-1989... nebylo vnitřně jednotným obdobím. Zejména osmdesátá léta jsou charakteristická postupným vnitřním rozkladem systému. Vedoucí představitelé komunistické strany a státu však nebyli ... ochotni dát impuls k jakýmkoliv hlubším zásahům do existujících a zcela už prohnitých politických a ústavních poměrů. V roce 1988 se tak realizovaly jen některé dílčí legislativní změny... Československý režim ‚reálného socialismu‘ a jeho ústavní systém však zůstal ve své podstatě zakonzervován na úrovni, na které se formoval v sedmdesátých letech tzv. ‚normalizace‘“* (Pavlíček, 2003). V údajné přestavbě figuroval i projekt nové ústavy neboli trojjediné ústavní koncepce nazvané „Ústava ČSSR, ČSR a SSR“. *„Tento projekt však zůstal navždy jen projektem. Éra ústavního systému tzv. reálného socialismu v Evropě koncem roku 1989 definitivně skončila“* (Pavlíček, 2003).

Opozice, která dříve nebyla prakticky uvažována, začala organizovat různé demonstrace, k nimž se postupně přidávali i občané. Zásah státu následně znamenal hromadné zatýkání odpůrců režimu. Občané si však prostřednictvím různých petic, akcí a demonstrací nakonec vymohli rozpad socialistického režimu a přechod k vytoužené demokracii. KSČ ztratila svou ústřední vedoucí roli ve státě. Bylo nutné začít pracovat na demokratické ústavě. Po roce 1989 bylo přijato množství ústavních zákonů a dne 16. prosince 1992 byla schválena Ústava České republiky publikovaná pod č. 1/1993 Sb. s platností od 28. prosince 1992 a účinností od 1. ledna 1993.

4. VÝZNAM A VYMEZENÍ ÚSTAVY ČR

4.1. Právní význam Ústavy ČR

Ústava jako právní dokument je uznávána jako vrchol právního řádu. Nejvyšší právní síla tohoto zákona určuje, že všechny ostatní právní normy musí být v souladu s tímto předpisem. Může být upravena pouze ústavním zákonem, k přijetí nebo změně ústavy je potřeba ústavní většina parlamentu i senátu (tzv. kvórum), která zahrnuje třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů. Z tohoto nařízení vyplývá jedna z vlastností ústavy a tou je rigidita.

Ústava jako právní dokument je dále „zákonem o zákonech“. Zakotvuje proceduru tvorby, schvalování a přijímání prostých i ústavních zákonů. Ústava z roku 1992, stejně jako ústava z roku 1920, není poplatná žádnému režimu a je v ní patrná určitá míra abstrakce, protože postihuje jen nejzákladnější společenské vztahy. V ústavě je zakotven Ústavní soud, který je postaven mimo soustavu obecných soudů ČR. Pokud jsou některé dva právní předpisy nebo jejich části v rozporu, řeší tento spor právě Ústavní soud.

4.2. Politický význam Ústavy ČR

Ústava jako politický dokument odráží nejen současný stav ve státě, ale také určuje směr budoucího vývoje, který musí být plně v souladu s ústavními předpisy. Jestliže tato ústava přestane vyhovovat a již neodráží stávající společenský i politický systém, teprve tehdy je nutné přistoupit k tvorbě nové nebo změně stávající ústavy. Je to zákon s nejvyšší právní silou a s tímto předpokladem by se mělo k jeho tvorbě přistupovat.

V ústavě je zakotven politický systém společnosti, obsahuje zásady řízení státu, způsob dělby moci tzn. moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Dále ústava upravuje vztahy mezi státem a občanem, kde je zdůrazněno, že stát má především sloužit občanovi, nikoliv aby občan sloužil státu.

5. ROZBOR PRÁVNĚ POLITICKÝCH ASPEKTŮ ÚSTAVY V ČR

Ústava ČR spolu s Listinou základních práv a svobod tvoří hlavní složky ústavního pořádku České republiky.

5.1. Rozbor Ústavy ČR

V následující části bude rozebrána Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb. a 515/2002 Sb. Na tomto ústavním zákoně se usnesla Česká národní rada.

Ústava ČR se skládá z Preambule a osmi hlav, které se dále člení do 113 článků:

Preambule

Hlava první „*Základní ustanovení*“ (zahrnuje články 1 – 14)

Hlava druhá „*Moc zákonodárná*“ (články 15 – 53)

Hlava třetí „*Moc výkonná*“ - Prezident republiky (články 54 – 66)
- Vláda (články 67 – 80)

Hlava čtvrtá „*Moc soudní*“ (články 81 – 96)

Hlava pátá „*Nejvyšší kontrolní úřad*“ (článek 97)

Hlava šestá „*Česká národní banka*“ (článek 98)

Hlava sedmá „*Územní samospráva*“ (články 99 – 105)

Hlava osmá „*Přechodná a závěrečná ustanovení*“ (články 106 – 113)

5.1.1. Preambule

Preambule uvozuje celou ústavu, občané České republiky přijímají tuto Ústavu ČR prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců a tím vyjadřují odhodlání budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku a rovněž povinnost střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství. Česká republika je zde prezentována jako součást rodiny evropských a světových demokracií, která bude budována a rozvíjena na principech právního státu.

5.1.2. Hlava první: „Základní ustanovení“

Česká republika je charakterizována jako svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát. Území České republiky tvoří nedílný celek a státní hranice mohou být měněny pouze ústavním zákonem.

Zdrojem veškeré státní moci je lid. Článek č. 3 je věnován Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku.

Jsou zde vyjmenovány státní symboly, kterými byly stanoveny velký a malý státní znak, státní barvy, státní vlajka, vlajka prezidenta republiky, státní pečeť a státní hymna.

Tato část ústavy dále rozebírá v čl. 10 pozici České republiky v mezinárodním právu a mezinárodních smlouvách, jimiž je vázána. Tento článek byl novelizován tzv. Euronovelou č. 395/2001 Sb.

5.1.3. Hlava druhá: „Moc zákonodárná“

Zákonodárná moc je v České republice vykonávána dvoukomorovým Parlamentem – Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Parlament je jediným ústředním orgánem, který je volen přímo.

Zákonodárná moc zahrnuje pravomoc vydávat ústavní zákony, zákony a další předpisy obsahující prvotní právní normy. Ústava ve svých člancích upravuje, kdo a komu může podávat návrh zákona, kdo je oprávněn vyjádřit se k návrhu zákona, jakým způsobem dojde ke schválení nebo zamítnutí návrhu zákona a kdo přijatý zákon podepisuje. Parlament dále vyjadřuje souhlas s mezinárodními smlouvami. Dalšími funkcemi Parlamentu jsou - volba prezidenta republiky, souhlas se jmenováním soudců Ústavního soudu, návrh na jmenování prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu. Parlamentu je odpovědná vláda.

Tato část ústavy upravuje počet členů obou komor, volební období a náležitosti, které musí splňovat každé volby. Konkrétně je v ústavě uvedeno, že Poslanecká sněmovna má 200 poslanců volených na čtyři roky podle zásad poměrného zastoupení, věk pro zvolení je 21 let. Senát má 81 senátorů, kteří jsou voleni většinovým principem na dobu šesti let, přičemž každé dva roky dochází k obměně jedné třetiny, věk senátora je 40 let. Volby probíhají tajným

hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva a právo volit dosáhne každý občan věkem 18 let. Po zvolení poslanec i senátor skládají slib.

Dále tato hlava hovoří o neslučitelnosti funkcí, což znamená, že nikdo nemůže být členem obou komor a současně vykonávat některé další funkce. Upravuje náležitosti, které vyplývají z mandátu poslance či senátora a rovněž popisuje způsoby zániku tohoto mandátu.

Poslaneckou sněmovnu může rozpustit prezident republiky v případech, které jsou taxativně, tj. výslovně, vyjmenovány v Ústavě. Pokud dojde k rozpuštění, je Senát oprávněn přijímat zákonná opatření, ne však v záležitostech v čl. 33 odst. 2 Ústavy ČR. Senát je oproti Poslanecké sněmovně nerozpustitelný.

5.1.4. Hlava třetí: „Moc výkonná“

Exekutiva neboli výkonná moc je v České republice zajištěna prezidentem republiky a vládou.

5.1.4.1. Prezident republiky

Prezident republiky zaujímá mezi státními orgány zvláštní postavení - je hlavou státu, je volen Parlamentem na společné schůzi obou komor. Prezident není z výkonu své funkce odpovědný. Ústavou je mu zaručena imunita a nelze ho trestně stíhat, ani stíhat pro přestupek či jiný správní delikt, může být však souzen Ústavním soudem pro velezradu na základě žaloby podané Senátem, trestem v případě viny je ztráta prezidentského úřadu na vždy.

Prezidentem může být zvolen občan, který je volitelný do Senátu (tzn. má právo volit a dosáhne věku 40 let). Jeho volební období trvá pět let s možností nejvýše jednoho znovuzvolení. Prezidentského úřadu se ujímá složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny na společné schůzi obou komor Parlamentu.

Působnost prezidenta republiky je, i přes jeho formální postavení, velmi široká a lze ji rozdělit do dvou větších okruhů (články 62 a 63).

První okruh představují ta oprávnění prezidenta, které činí samostatně z titulu své funkce a nepotřebuje k nim souhlas předsedy vlády, např. jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády, rozpouští Poslaneckou sněmovnu, odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem, podepisuje zákony a další. Druhý okruh představují ta oprávnění, která prezident činí z titulu hlavy státu, tzn. prezidentovy akty kontraskribuje předseda vlády nebo jím pověřený ministr, např. zastupuje stát navenek, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, je vrchním představitelem ozbrojených sil, vyhláší volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu, má právo udělovat amnestii a jiné. Jestliže nastane situace, kdy se uvolní úřad prezidenta republiky a nový prezident ještě není zvolen nebo nesložil slib, výkon jeho funkcí je upraven v čl. 66 Ústavy ČR.

5.1.4.2. Vláda

Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci a skládá se z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Vláda je oproti prezidentovi odpovědná Poslanecké sněmovně.

Předseda vlády je jmenován prezidentem republiky. Na návrh předsedy jmenuje prezident ostatní členy vlády a pověřuje je řízením ministerstev nebo jiných úřadů. Do třiceti dnů po jmenování předstoupí vláda před Poslaneckou sněmovnu a požádá ji o důvěru. Každý člen vlády skládá slib do rukou prezidenta republiky, znění slibu je uvedeno v ústavě. Demisi podává předseda vlády do rukou prezidenta republiky, ostatní členové ji podávají prostřednictvím předsedy vlády.

Ministerstva a správní úřady vykonávají veškerou činnost státu, která není činností zákonodárnou nebo soudnictvím. Ministerstvo je ústřední orgán moci výkonné s konkrétní vymezenou působností, v jehož čele je člen vlády.

Poslední článek třetí hlavy upravuje postavení státního zastupitelství, které nahradilo prokuraturu, jehož prvořadým úkolem je zastupování veřejné žaloby v trestním řízení. Jeho postavení a působnost vymezuje zákon.

5.1.5. Hlava čtvrtá: „Moc soudní“

Soudní moc garantuje samu podstatu právního státu a jménem republiky ji vykonávají nezávislé soudy – Ústavní soud a Soudy.

Soudce je při výkonu své funkce nezávislý a nelze ho proti jeho vůli odvolat ani přeložit k jinému soudu, nesmí být při svém rozhodování ovlivňován zákonodárnou nebo výkonnou mocí či přímo občany. U soudců, rovněž jako u poslanců a senátorů, platí inkompatibilita funkcí.

5.1.5.1. Ústavní soud

Hlavním úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti. Skládá se z 15 soudců volených na deset let. Soudci jsou do své funkce jmenováni prezidentem republiky se souhlasem Senátu. Podmínkou jmenování je bezúhonnost, volitelnost do Senátu, vysokoškolské právnické vzdělání a nejméně deset let činnosti v právnickém povolání. Soudce skládá slib, jehož znění je součástí ústavy, do rukou prezidenta republiky.

Oblasti rozhodování Ústavního soudu jsou vyjmenovány v článku 87. Rozhoduje např. o zrušení zákonů a jiných právních předpisů, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem, o ústavních stížnostech atd. V určitých situacích upravených zákonem může Ústavní soud delegovat pravomoc na Nejvyšší správní soud. Rozhoduje nálezem.

5.1.5.2. Soudy

V České republice je čtyřstupňová soustava soudů – Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Soudce je jmenován do funkce prezidentem republiky bez časového omezení, své funkce se ujímá složením slibu. Slib skládá do rukou ministra spravedlnosti. Podmínkou jmenování je bezúhonnost a vysokoškolské právnické vzdělání.

5.1.6. Hlava pátá: „Nejvyšší kontrolní úřad“

Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ), jehož existenci zakotvuje ústava, je nezávislý orgán, není součástí moci výkonné ani soudní. V současné době má

podle platné právní úpravy omezené možnosti k docílení nápravy. Sídlem NKÚ je Praha.

Vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem, plnění státního rozpočtu, hospodaření s prostředky poskytnutými České republice ze zahraničí, vydávání a umořování státních cenných papírů atd. Jeho hospodaření kontroluje Poslanecká sněmovna. Prezidenta a viceprezidenta NKÚ jmenuje prezident republiky na návrh Poslanecké sněmovny. Ostatních 15 členů NKÚ volí Poslanecká sněmovna na návrh prezidenta NKÚ. Postavení, působnost, organizační struktura a další podrobnosti jsou stanoveny zákonem č. 166/1993 Sb. o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

5.1.7. Hlava šestá: „Česká národní banka“

Česká národní banka (ČNB) je právnickou osobou, která zaujímá trojí postavení – je ústřední bankou státu, správním úřadem a podnikatelem v oblasti bankovníctví. ČNB je od 1.1.1993 centrální bankou, která vznikla jako nástupnická banka Státní banky československé. Jejím sídlem je Praha.

Hlavním cílem její činnosti je péče o cenovou stabilitu. Působnost, postavení a další činnosti stanoví zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance. ČNB se stará o měnovou politiku státu, je nazývána bankou bank, tzn. reguluje činnost obchodních bank, řídí peněžní oběh, disponuje emisní funkcí, stanovuje úrokové sazby a určuje kurz české koruny. Do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.

5.1.8. Hlava sedmá: „Územní samospráva“

Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu a jsou samostatně spravována zastupitelstvy. Územní samospráva je v České republice dvouступňová, tvoří ji obce jako základní územní samosprávné celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Vytvořit nebo zrušit územně samosprávný celek lze jen na základě ústavního zákona.

Obce i kraje jsou samostatně spravovány zastupitelstvy. Zastupitelstvo je voleno na čtyři roky a je oprávněno vydávat obecně závazné vyhlášky. Stát může do činnosti zastupitelstva zasahovat na základě zákona.

5.1.9. Hlava osmá: „Přechodná a závěrečná ustanovení“

Tato část Ústavy se především zabývá kontinuitou státní moci po dni nabytí účinnosti Ústavy ČR 1.1.1993. Je zde upraven způsob transformace stávajících orgánů do soustavy orgánů České republiky. Předposlední článek ústavy vymezuje součásti ústavního pořádku.

6. NÁZOR HLAVNÍCH POLITICKÝCH STRAN PARLAMENTU ČR Z HLEDISKA PRÁVNÍ REGULACE

6.1. ODS, KDÚ-ČSL a SZ jako koaliční partneři

Po dlouhém vyjednávání o složení nové vlády po volbách v červnu 2006 se nakonec politikům povedlo vládu vytvořit. ODS, KDÚ-ČSL a SZ uzavřely koaliční smlouvu dne 28. prosince 2006. V této koaliční smlouvě se v programové části v sedmém bodě zástupci jednotlivých koaličních stran zavázali provést následující kroky týkající se volebního systému a posílení prvků přímé demokracie neboli změny, které by v zásadě mohly ovlivnit Ústavu ČR.

Na základě výsledků voleb, které vedly k volebnímu patu v podobě určité nemožnosti sestavit funkční vládu, se koalice chce v prvním bodě zasadit o úpravu volebního systému. Tento volební systém by garantoval jak větší míru proporcionality, tak i tzv. volební prémii pro vítěze voleb spočívající v přerozdělení mandátů v druhém skrutiniu. O podobě této volební prémie však budou vedeny další diskuze. Před uzavřením koaliční smlouvy se v srpnu 2006 Petr Nečas vyjádřil, na základě přetrvávající politické situace, že změna v Ústavě ČR i volebním zákonu musí být komplexní. Tato změna by měla zahrnovat zavedení lichého počtu poslanců a úpravu volebního zákona, které by vedly k snadnějšímu vytváření vládních většin. Pro uskutečnění těchto změn jsou možné dvě cesty, jednou z nich je posílení většinových prvků a hlasování pro většinový volební systém. Druhá cesta je

spatřována právě v podobě volební prémie jako vyššího počtu mandátů pro vítěze voleb.

V dalším bodě bude koalice podporovat možnost vypsání všelidového referenda, rovněž chce zahájit diskusi o změně ústavy v podobě přímé volby prezidenta republiky a diskutovat by chtěla i o přímé volbě starosty a reformě samosprávy.

6.2. ČSSD

ČSSD se ve svém dlouhodobém programu věnuje Ústavě ČR z pohledu jejích přetrvávajících nedostatků, které ČSSD vyvozuje z okolností vzniku dané Ústavy ČR v období převládajícího vlivu pravicové politiky.

Za velký problém je považována ústavní existence Senátu, zakotveného proti vůli ČSSD, která požaduje změnu pojetí Senátu, nebo jeho úplné zrušení. K tomuto kroku je však potřeba souhlasu samotného Senátu, v kterém ale ČSSD nemá v současné době potřebné zastoupení.

V Ústavě ČR je dosud ustanoveno, že lid může vykonávat státní moc přímo pouze v případech, které stanoví ústavní zákon. Úprava všeobecného celostátního referenda by měla občanům zajistit možnost vyjádřit se k důležitým otázkám domácí i zahraniční politiky.

Poslanci ČSSD se budou snažit prosadit snížení podmínek platnosti místního referenda, kdy minimální hranici 50% účasti oprávněných osob při hlasování považují za značně vysokou. Příčiny jsou různé, např. den konání referenda občanům nevyhovuje nebo jejich nezájem o řešený problém. Návrh zákona by proto obsahoval požadavek snížení hranice pro platnost rozhodnutí v místním referendu z 50% na 35%, čímž bude zachována dostatečná míra legitimacy (reprezentativnosti) přijatého rozhodnutí.

6.3. KSČM

Na základě volebního programu pro volby do Parlamentu ČR v roce 2006 se jednou z priorit Komunistické strany Čech a Moravy v oblasti ústavního pořádku ČR stala „vyvážená úprava Ústavy ČR“. Tato úprava by zahrnovala posouzení přímé volby prezidenta republiky, avšak se zachováním jeho stávajících pravomocí, a přeměnu Senátu v zastupitelský orgán. Tento institut by pracoval jako vrcholový

orgán regionálních samosprávných struktur a zaměřil by svou činnost na zjištění rozporu s Ústavou ČR, čímž by zároveň došlo k omezení pravomoci Ústavního soudu.

V oblasti soudnictví by se KSČM podle svého volebního programu chtěla orientovat na zavedení třístupňové soustavy soudů, zrušení vrchních soudů a posílení pravomoci státního zastupitelství včetně jeho přímého podřízení vládě.

Snížit počet ministerstev a rozsah jejich činnosti v souvislosti s přezkoumáním jejich působnosti by podle KSČM napomohlo ke zprůhlednění celé politické situace.

Zavedení obecného referenda zařadila KSČM do svého volebního programu jako jednu z dalších priorit. Obecné referendum by znamenalo pro občany větší možnost politické participace a tím i posílení přímé demokracie.

6.4. Srovnání

Pro všechny strany lze najít společné body, i když jejich provedení bude v zásadě odlišné podle programového přesvědčení jednotlivých politických stran.

Politické strany Parlamentu ČR se shodnou na možnosti ustanovení obecného referenda, ale např. ČSSD bude zřejmě usilovat o zavedení nízké hranice pro uznání výsledku jako právně platného rozhodnutí. Bodem, na kterém se shodnou ODS, KDÚ-ČSL, SZ a KSČM, je zavedení přímé volby prezidenta. ČSSD a KSČM, shodou okolností dvě politické strany s menšinovou účastí v Senátu, usilují o jeho zrušení nebo alespoň jeho přeměnu v jiný orgán s odlišnou pravomocí.

7. VYBRANÉ NÁVRHY ZMĚN ÚSTAVY ČR Z LET 2000 – 2006

Od 1. ledna 1993, kdy Ústava ČR nabyla účinnosti, byla novelizována celkem pětkrát. Dvě novelizace, ústavní zákon č. 300/2000 Sb. a ústavní zákon č. 395/2001 Sb., byly vyvolány členstvím ČR v NATO a EU. Ostatní tři novelizace ústavy se netýkaly větších změn, jedna vyplývala ze zřízení vyšších územních samosprávných celků (ústavní zákon č. 347/1997 Sb.), druhá obsahovala zavedení referenda o přistoupení ČR k EU (ústavní zákon č. 515/2002 Sb.) a třetí novela souvisela s ČNB a jejím hlavním cílem (ústavní zákon č. 448/2001 Sb.).

Některé vybrané návrhy změn z let 2000 – 2006 budou zmíněny v následujícím textu. Snažila jsem se vybrat takové, které byly schváleny nebo se dostaly do povědomí široké veřejnosti především prostřednictvím médií a různých politických lobby, avšak přijaty nebyly nebo jsou stále ve fázi projednávání.

7.1. Uskutečněné změny

Ústavní zákon č. 300/2000 Sb.

Tento ústavní zákon znamenal změnu Ústavy ČR a ústavního zákona o bezpečnosti ČR. Došlo k rozšíření pravomoci vlády rozhodnout „o *vyslání ozbrojených sil mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR, a to nejdéle na dobu 60 dnů*“ (Ústava ČR). Podmínkou je „*plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení, účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je ČR členem se souhlasem přijímacího státu nebo účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových a ekologických haváriích*“ (Ústava ČR).

Ústavní zákon č. 300/2000 Sb. byl přijat v souvislosti se vstupem České republiky do NATO v roce 1999.

Ústavní zákon č. 395/2001 Sb. neboli tzv. Euronovela

Tento ústavní zákon byl schválen 18. října 2001 a nabyl účinnosti 1. června 2002. Týkal se změn několika článků v souvislosti s integrací České republiky do Evropské unie, odtud pochází často užívaný název Euronovela.

Tato změna ústavy měla dvě základní dimenze – mezinárodní a evropskou. Z evropské dimenze lze jmenovat články 10a a 10b. Článek 10a uvádí, že část pravomocí orgánů České republiky bude možné přenést mezinárodní smlouvou na mezinárodní organizaci nebo instituci. Tato mezinárodní smlouva je ratifikována souhlasem Parlamentu, není-li stanoveno, že je třeba souhlasu daného referendem. Článek 10b hovoří o povinnostech vlády k Parlamentu, vláda pravidelně informuje Parlament o otázkách souvisejících se závazky vyplývajícími z členství ČR v mezinárodních organizacích a institucích. V této souvislosti je zde uveden předpoklad vzniku společného orgánu komor Parlamentu.

Druhá dimenze Euronovely se týká vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva. Nově se objevil odst. 2 v čl. 1, který říká, že „Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva“ (Ústava ČR). Článek 10 zní: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva“ (Ústava ČR). Tento článek umožnil začlenění těchto mezinárodních smluv do právního řádu ČR, ne však mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách jako před schválením změny Ústavy ČR. Rovněž se v tomto článku objevuje určitý rozpor, pokud mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než zákon, bude mít mezinárodní smlouva přednost, avšak nikde není řečeno, zda se tato přednost bude týkat i ústavních zákonů. Článek 49 stanovil typy mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci je třeba souhlasu obou komor Parlamentu. Oproti starému znění nemá již Poslanecká sněmovna možnost přehlasovat v těchto případech Senát. Odst. 2 čl. 87 zavedl předběžnou kontrolu mezinárodních smluv, jeho obsah zní: „Ústavní soud dále rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována“ (Ústava ČR).

7.2. Neuskutečněné změny

Návrh změny Ústavy ČR zavádějící přímou volbu prezidenta

Tento návrh byl předložen sněmovně dne 10. ledna 2003, to znamená v době, kdy se blížily volby prezidenta republiky. Převážná většina návrhů se objeví „těsně“ před danými volbami nebo po nich. Potom můžeme z úst mnoha politiků slyšet silná slova, že se zasadí o celkovou změnu volebního systému nebo alespoň o jeho část. Ale po určité době tato slova upadnou v zapomnění a objeví se na scéně opět v „pravou“ chvíli, kdy je politici využijí jako součást předvolební kampaně.

„Prezidenta republiky volí v přímých volbách lid.“ Tato věta vystihuje celou podstatu návrhu. Poslanci se snažili o přiblížení prezidenta lidu a zároveň se snaží navodit stav, kdy by prezident nebyl tak svázaný s některou politickou stranou jako je tomu v současnosti.

Právo volit by měl každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let. Prakticky by se tyto volby řídily podobnými pravidly jako volby do Poslanecké sněmovny. Navrhovat kandidáta by bylo oprávněno nejméně deset poslanců nebo deset senátorů (jak je tomu doposud), ale také občan ČR (věk 18 let), podpoří-li jeho návrh petice podepsaná nejméně 10 000 občany ČR (věk 18 let). Dále jsou popsána pravidla pro výběr vítěze.

Důvodem k přímé volbě nebylo pouze přiblížit prezidenta republiky občanům, ale sami navrhovatelé se odkazují na přímou volbu v západoevropských zemích (Rakousko, Francie, Irsko atd.) a na zavedení této volby ve středovýchodní Evropě ve většině států na počátku 90. let (Slovensko, Polsko, Litva, Rusko, Rumunsko, Bulharsko atd.). Dalším z argumentů zmíněných v důvodové zprávě byly průzkumy veřejného mínění, na jejichž základě si tuto volbu dlouhodobě přeje většina obyvatel ČR. Přímá volba by se rovněž stala vhodným doplňkem parlamentního systému.

Předkládaný návrh nebyl úplně prvním ve své řadě, ale byl sepsán s přihlédnutím k připomínkám z dřívějších projednávání. Přesto nebyl schválen.

Návrh změny Ústavy ČR zavádějící další možnost rozpuštění Poslanecké sněmovny

V současné době jsou v Ústavě ČR v článku č. 35 zakotveny čtyři způsoby rozpuštění Poslanecké sněmovny (PS) prezidentem republiky. Dne 9. srpna 2006 byl předložen senátní návrh ústavního zákona. Tento návrh se objevil v době řešení tzv. vládní krize po volbách, které se konaly v červnu 2006.

Byl by přidán pátý důvod rozpuštění PS – „c) vláda podala demisi a s návrhem prezidenta republiky na rozpuštění PS vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech poslanců. Dosavadní písmena c) a d) se označují jako písmena d) a e).“ V praxi by to znamenalo, že iniciátorem rozpuštění PS by se stala vláda podáním demise. Prezident republiky by mohl někoho pověřit sestavením nové vlády nebo by usoudil, že by žádná akceschopná vláda nevznikla, a proto by navrhl PS, aby vyslovila souhlas se svým rozpuštěním. Pokud by PS souhlasila s prezidentem republiky neboli se svým rozpuštěním, umožnila by tím opětovné konání voleb.

Předkladatelé vytvářející tento návrh se nechali inspirovat belgickou ústavou. I přes takový „silný“ základ je tento návrh stále v projednávání. Z počátku se pro

přijetí návrhu vyslovila pouze ODS. Strana zelených si vynutila úpravu počtu poslanců nutných k rozpuštění PS ze 101 na 120 a za těchto podmínek už byli ochotni akceptovat tento návrh i KDU-ČSL, KSČM a Strana zelených. Návrh ústavního zákona se stále nachází ve fázi čtení a kritiky ČSSD. Na naší politické scéně však v poslední době panuje atmosféra, že jen těžko budou poslanci shánět potřebnou podporu.

Příklady dalších možných změn Ústavy ČR

- Úprava zániku mandátu poslance nebo senátora v souvislosti s výkonem trestu odnětí svobody.
- Prodloužení třicetidenní lhůty na projednání běžných návrhů zákonů Senátem.
- Jednání o vetovaném zákoně, hlasování o tomto zákoně svěřit oběma komorám.
- Zákaz opakovaného jmenování a věkový limit pro výkon funkce soudce Ústavního soudu.

8. ZÁJEM OBČANŮ ČR O ÚSTAVU ČR

Ústava jako nejvyšší zákon státu představuje dokument, na jehož základech stát funguje jako celek. Jednou z jeho charakteristik jsou i občané vystupující v podobě subjektů, kteří jsou povinni se ústavou řídit, aby stát fungoval bez závažných problémů.

Volby v roce 2006 postavily Českou republiku do zcela nové situace. Po sečtení platných volebních hlasů a vyhlášení výsledků došlo k politickému patu, kdy představitelé pravicových politických stran získaly 100 mandátů a představitelé ostatních stran druhou polovinu mandátů z 200 možných. Od této doby se snaha sestavit životaschopnou vládu stala téměř nemožnou.

Pro zjištění zájmu občanů ČR o Ústavu ČR jsem si vytvořila dotazník, který je uveden v příloze č. 1. Vzhledem k rozsahu práce jsem si z celého základního souboru občanů ČR vybrala jako respondenty studenty vysokých škol. Prostřednictvím dotazníku jsem se pokusila zjistit, do jaké míry se čeští vysokoškolští studenti zajímají o základní principy České republiky zakotvené

v Ústavě ČR a s tím související zájem o politickou situaci po volbách konaných v roce 2006 a před prezidentskými volbami, které se uskuteční v roce 2008.

Pro výzkum jsem získala 118 respondentů, kteří vyplnili dotazník správným způsobem, a další 3, jejichž dotazníky nebylo možné zpracovat.

Vzhledem k rozsahu samotné práce jsem se při vyhodnocení dotazníků zaměřila pouze na některé vybrané otázky:

- Na kolik let je volen prezident republiky a možnost jeho přímé volby.
- Kolik poslanců má v současnosti Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR a zda je tento počet vyhovující?
- Existuje oblast, která v Ústavě ČR chybí?
- Informovanost o ratifikaci evropské ústavy (Smlouvy o ústavě pro Evropu).

Počet 200 poslanců v Poslanecké sněmovně vyplnilo správně téměř 80% z dotazovaných studentů. Odpověď na otázku, zda je tento počet vyhovující či ne, už tak jednoznačná nebyla. S pravděpodobností 95% je možné tvrdit, že počet vysokoškolských studentů, kterým se počet poslanců zdá nevyhovující, bude z intervalu 43 - 69%, konkrétně podle odhadované charakteristiky celého základního souboru vysokoškolských studentů je to 56%, tedy o něco málo více než polovina. Hlavním důvodem uváděným pro toto rozhodnutí byla potřeba lichého počtu 199 nebo 201, aby již nemohlo dojít k situaci 100:100, dalším důvodem byla existence vysokého počtu poslanců, kteří pobírají vysoké platy, ale neodvádějí práci úměrnou tomuto finančnímu ohodnocení a mnohdy jich v Poslanecké sněmovně nesedí ani polovina, třetí skupinou nejčastěji zastoupeného důvodu byla povinnost hlasování podle příslušnosti ke straně. Na druhou stranu považují studenti tento počet za vyhovující pro zastoupení optimálního počtu politických stran, čímž dochází k posilování demokracie.

V současné době se začínají v médiích objevovat spekulace o možných kandidátech na prezidenta republiky. Respondentů jsem se dotazovala, na kolik let je volen prezident republiky a jestli by uvítali jeho přímou volbu. Přes polovinu respondentů se domnívalo, že prezident je volen na 4 roky a dalších 43% by ho správně volilo na pět let. Možnost přímé volby prezidenta by uvítalo 69%

z respondentů, což by na základě zevšeobecnění na všechny vysokoškolské studenty znamenalo 57 – 80% studentů. Mezi názory podporujícími přímou volbu byla možnost vlastního návrhu kandidáta občany republiky, ne pouze prostřednictvím zástupců lidu, znamenalo by to však upravení pravomocí prezidenta a vytvoření nového systému voleb. Dalším důvodem bylo zprůhlednění politického systému, kdy takto zvolený prezident by dostal silnější mandát od lidí, stal by se méně závislým na Parlamentu. Proti přímé volbě prezidenta byla uvedena obava ze zvolení nedostatečně kvalifikovaného nebo dočasně oblíbeného kandidáta na tuto pozici. Dalším důvodem byla všeobecně malá účast v ostatních volbách a posledním důvodem byla reprezentativní funkce prezidenta, kdy není nutné, aby ho volili všichni občané, ale stačí, aby ho zvolili zástupci lidu.

Nejčastěji uváděli respondenti jako státní symbol České republiky státní vlajku, státní znak (velký a malý) a dalším nejvíce uváděným symbolem byla státní hymna. Přes polovinu dotazovaných si vzpomnělo na vlajku prezidenta republiky a nejméně byly uváděny státní pečeť a státní barvy. Všech sedm státních symbolů uvedlo 18% z dotazovaných studentů. Mezi státními symboly se však vyskytly i korunovační klenoty, z nich samotná královská koruna a jako symbol byl uveden i prezident republiky.

V otázce ohledně Smlouvy o ústavě pro Evropu si bylo 83% respondentů jistých, že Česká republika ji neratifikovala, 10% nevědělo a 7% odpovědělo ano. Na základě testování statistických hypotéz bylo s pravděpodobností 95% prokázáno, že procento studentů, kteří vědí, že Česká republika neratifikovala Smlouvu o ústavě pro Evropu, se pohybuje v intervalu 72 – 93%. Ze zemí, které odmítli ratifikaci, byla uvedena v 50% případů Francie a Nizozemsko uvedlo 31% dotazovaných.

V dotazníku byla respondentům nabídnuta možnost uvést oblast, která jim v současné Ústavě ČR chybí. V návaznosti na minulé volby byl v několika případech uveden jiný systém přerozdělování volebních hlasů (například Strana zelených prostřednictvím současného způsobu přepočítávání hlasů dostala pouze šest křesel v Poslanecké sněmovně) a také jiná možnost rozpuštění Poslanecké sněmovny, což bylo po volbách v období sestavování vlády velmi diskutované téma. Další oblastí vyskytující se v odpovědích v dotazníku byl Senát. Někteří občané považují jeho existenci za zbytečnou, naopak v dotazníku se však vyskytlo i současné slabé

postavení Senátu, který by mohl dostat více pravomocí pro plnění funkce kontrolního orgánu Poslanecké sněmovny. Trest smrti, který byl zrušen, by malé procento respondentů jako součást Ústavy ČR znovu zavedlo a stejně tak se v několika případech objevila ochrana životního prostředí, která by měla být zakotvena v Ústavě ČR.

9. RATIFIKACE EVROPSKÉ ÚSTAVY

V souvislosti s ústavním pořádkem České republiky je vhodné zmínit i Smlouvu o ústavě pro Evropu neboli evropskou ústavu, protože 1. května 2004 se Česká republika stala součástí Evropské unie a vznikla pro ni povinnost začít se řídit i pravidly, mezinárodními zákony a smlouvami EU (psanými či nepsanými). V poslední době byla naše politická scéna zahlcena bojem o uchopení moci a ratifikace evropské ústavy ustoupila do pozadí.

Evropský konvent, který se skládal ze 105 členů a jehož zasedání se účastnilo rovněž 13 nezávislých pozorovatelů, vypracoval návrh Smlouvy o ústavě pro Evropu (dále jen „návrh“). Za Českou republiku se zasedání účastnili Jan Kohout, Josef Zielenec a Jan Zahradil. Návrh byl podepsán 29. října 2004 v Římě, podepsali ho zástupci 25 členských zemí EU (za ČR podepsal předseda vlády Stanislav Gross a ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda). Pokud by byl návrh ratifikován ve všech členských zemích EU, vstoupila by tehdy evropská ústava v platnost 1. listopadu 2006. V některých zemích rozhodovaly parlamenty, v dalších referenda a v některých k rozhodování ani nedošlo, protože proces ratifikace skončil, když tento návrh v referendu odmítla Francie a poté i Nizozemsko. Následně ještě proběhly pokusy o oživení, ale schválení návrhu v této podobě se zdá být nepravděpodobné.

9.1. Obsah návrhu

Návrh Smlouvy o ústavě pro Evropu se skládá z preambule a čtyř částí. Preambule obsahuje odkaz na společné dědictví Evropy, historické zkušenosti, přesvědčení o společné budoucnosti v rámci evropské integrace a dále je zde uvedeno poděkování Konventu.

Část I tvoří úvod do smlouvy, popisuje vymezení, cíle a pravomoci EU, stanovuje základní svobody a práva, zabývá se definicí symbolů EU.

Část II, Listina základních práv Unie, se zabývá základními nedotknutelnými právy, svobodami a zásadami. Tato část se opírá o evropskou Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod.

Část III s názvem Politiky a fungování EU se stala nejrozsáhlejší částí návrhu. Přebírá z velké části existující základní smlouvy EU. Třetí hlava popisuje vnitřní politiky EU, včetně jednotného vnitřního trhu, hospodářské a měnové politiky, fungování měny euro, politiky zaměstnanosti, životního prostředí, sociální politiky atd. Pátá hlava se týká vnější činnosti EU, společné zahraniční, bezpečnostní, obranné a obchodní politiky. Hlava šestá se věnuje fungování EU a jejich institucí.

Část IV, Obecná a závěrečná ustanovení, popisuje právní kontinuitu EU při procesu přijímání ústavy, ruší některé dřívější smlouvy, definuje postupy pro změny ústavy a stanovuje dobu platnosti.

Dále jsou k návrhu přiloženy protokoly, přílohy a prohlášení.

9.2. Kritika návrhu

Návrh se setkal s celou řadou kritik. Především to byla jeho délka, samotný návrh má asi 320 stran obsahujících 50 000 slov, včetně příloh, protokolů a prohlášení je to však už 856 stran. Dalším negativem je z určitého pohledu právní jazyk, kterým je napsán celý text. V protiváze kritiků však stojí fakt, že délka celého návrhu je přesto kratší než všechny smlouvy, o které se EU v současnosti opírá. Mezi další kritiky patří zrušení principu jednomyslnosti oproti současnosti, kdy by bylo v 26 oblastech zavedeno rozhodování kvalifikovanou většinou, což by zřejmě znamenalo ohrožení suverenity. Zásah do suverenity by znamenala i přednost evropské ústavy před právem jednotlivých zemí, sice tato přednost již v podobě mezinárodních smluv existuje, ale jako obecný princip by to mohlo opět znamenat

ohrožení suverenity. Někteří kritici se rovněž bojí přeměny na Evropský superstát. A mezi kritizované oblasti také patří zahrnování ekonomických otázek do ústavy, čímž je myšleno např. že hospodářství EU má být založeno na sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku.

10. ZÁVĚR

Jak jsem již zmínila, ústava je vrcholem právního řádu a zároveň dokumentem, kterým se řídí nejen stát, ale i jeho občané. Při rozboru samotné Ústavy ČR jsem vycházela přímo z jejích ustanovení a myslím, že na pozadí celé politické situace 90. let a dalších okolností se podařilo vytvořit velice kvalitní právní dokument, jehož základem se stala Ústavní listina z roku 1920 a z kterého vycházely již mnohé vlády vytvořené po roce 1993. Ačkoli se jedná o rigidní ústavu, neměli by politici zapomínat, že všechny zákony, tedy i ústavní, a další právní dokumenty potřebují být aktualizovány a doplňovány v souvislosti s neustále probíhajícím vývojem České republiky. Opět se vrátím k volbám, kdy v každém rozhovoru s vrcholným politikem byla slyšet touha po změně stávajícího volebního systému, dokonce se tento bod stal součástí koaliční smlouvy, avšak ani po roce od konání voleb se nezměnilo vůbec nic.

Jednotlivé politické strany Parlamentu ČR mají ve svých programových prohlášeních uvedeny body, které se svým obsahem dotýkají Ústavy ČR a její současné podoby. Jednalo by se především o obecné referendum, o jehož podobě bude veden tvrdý boj, zavedení přímé volby prezidenta republiky a úplné zrušení nebo přeměnu Senátu v jiný orgán. Tyto změny se při úspěšném prosazení budou Ústavy ČR teprve týkat, ale ve své práci jsem se dotkla i změn, které se uskutečnily z důvodu plánovaných politických změn v souvislosti se vstupem ČR do NATO a následně do EU. Některé návrhy však byly zamítnuty, jako např. pátý důvod pro rozpuštění Poslanecké sněmovny.

V roce 2004 se Česká republika stala součástí Evropské unie a Smlouva o ústavě pro Evropu začala být velmi aktuálním tématem, veškeré snahy o ratifikaci však skončily, když ji v referendu odmítla Francie i Nizozemsko, protože podmínkou pro

vstoupení v platnost bylo schválení všemi členskými státy. Velkou kritiku si vysloužila především délka tohoto návrhu a tím stoupající nepřehlednost a nesrozumitelnost.

Pro zjištění zájmu občanů ČR o Ústavu ČR jsem zvolila dotazník jako nejčastější formu kvantitativního výzkumu. Skupinou respondentů se stali vysokoškoláci jako představitelé „inteligence národa“. Na základě zpracování a vyhodnocení jsem došla k závěru, že studenti se o současnou politickou situaci zajímají, protože zde byly uvedeny odpovědi, které korespondovaly s politickým děním, ať se jedná o výraz „politického patu“ nebo přímou volbu prezidenta.

Tato bakalářská práce mi poskytla příležitost podrobně se seznámit s jedním dokumentem ústavního pořádku České republiky, Ústavou ČR. Myslím si, že každý občan by měl znát základní principy fungování státu, které je schopen ovlivnit, např. účastí ve volbách, ale i takové, kterými je povinen se řídit. Nevidím smysl v lidském jednání, kdy slýchám, jak jsou politikové zahleděni pouze do sebe a nic pro občany nedělají a ve stejné větě ten samý člověk dodá, že nemá cenu k volbám vůbec chodit, protože jeden hlas nemůže změnit předem dané výsledky. Volby jsou sice svobodné, ale tento přístup podstatu svobodných voleb rozhodně nenaplnuje. Prostřednictvím literární rešerše a internetových zdrojů jsem zjistila, že vypracování stávající Ústavy ČR prodělalo dlouhou cestu, než tento dokument spatřil světlo světa, a s určitými již dříve zmíněnými výtkami dostatečně postihuje oblasti pro bezproblémový chod České republiky.

11. SEZNAM LITERATURY

BARTÁK, J. a kol.: *Encyklopedický slovník*, Odeon, Praha, 1.vydání, 1993, ISBN 80-207-0438-8

BÍLÝ, J.: *Základy právních nauk*, ČZU v Praze, Praha, 1. vydání, 2006, ISBN 80-213-1496-6

HAYEK, F. A.: *Právo, zákonodárství a svoboda*, Academia, Praha, 1991, ISBN 80-200-0279-0

PAVLÍČEK, V. a kol.: *Ústavní právo a státověda II.díl Ústavní právo České republiky část I.*, Linde, Praha, 2003

PAVLÍČEK, V. HŘEBEJK, J.: *Ústava a ústavní řád České republiky*, Linde, Praha, 1994, ISBN 80-85647-38-9

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance

Zákon č. 166/1993 Sb. o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů
Koaliční smlouva uzavřená mezi ODS, KDU-ČSL a SZ dne 28. prosince 2006
[online]. [cit. 2007-03-25].

URL:<http://www.ods.cz/docs/dokumenty/3koalicni_smlouva.pdf>

Petr Nečas: Změnu voleb jen se změnou ústavy [online]. [cit. 2007-03-25].

URL:<<http://www.ods.cz/media/clanek.php?ID=3570>>

Dlouhodobý program České strany sociálně demokratické [online]. [cit. 2007-03-25]. URL:<<http://www.cssd.cz/nas-program/dlouhodoby-program>>

Tisková zpráva ČSSD [online]. 19.3.2007 [cit. 2007-03-25].

URL:<<http://www.cssd.cz>>

Obsahové materiály VI. sjezdu KSČM [online]. [cit. 2007-03-25].

URL:<<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=2859&item=24142>>

Nepřeceňujme politiky a nepohrdejme občany [online]. [cit. 2007-03-25].

URL:<<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3513&item=33127&category=>>

Teze volebního programu KSČM pro volby do PS PČR 2006 [online]. [cit. 2007-03-25].

URL:<<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3207&item=27650&category=>>

Ústavní zákon č. 395/2001 Sb., kterým se mění Ústava České republiky (tzv. Euronovela) [online]. [cit. 2007-02-16]. URL:<<http://www.e-law.cz/zakony.htm>>
Návrh změny Ústavy České republiky zavádějící přímou volbu prezidenta [online]. [cit. 2006-10-15].

URL:<http://www.epravo.cz/v01/index.php3?s1=1&s2=X&s3=X&s4=X&s5=S&s6=1&m=1&recid_cl=20831&typ=clanky>

Návrh změny Ústavy v Senátu a rekapitulace dalších možných změn Ústavy [online]. [cit. 2007-10-15].

URL:<<http://www.skaloud.net/index.php3?act=senat&display=1051&offset=2&off1=115>>

Evropská ústava [online]. [cit. 2007-10-15].

URL:<<http://www.ctu.cz/main.php?pageid=63>>

Smlouva o Ústavě pro Evropu [online]. [cit. 2007-02-15].

URL:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Smlouva_o_%C3%9Astav%C4%9B_pro_Evropu>

Zdeněk Kühnl: Proč se nebát euroústavy [online]. [cit. 2007-01-10].

URL:<http://www.evropskaustava.cz/index.php?dok=00690000000034_det>

Postoj občanů k trestu smrti [online]. [cit. 2007-06-17].

URL:<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100696s_ob70611.pdf>

12. PŘÍLOHY

12.1. Příloha č. 1 - Dotazník

DOTAZNÍK – Zájem občanů ČR o Ústavu ČR

pohlaví: žena
muž

univerzita:

ročník: 1 2 3 4 5

ukončená střední škola:

fakulta:

- 1) Kdy jste se poprvé setkal(a) s Ústavou ČR?
 - a) ve škole v rámci výuky
 - b) v zaměstnání
 - c) četl(a) jsem ji ze svého zájmu
 - d) jiné:

- 2) Četl(a) jste Ústavu ČR?
 - a) ano, úplně celou
 - b) ano, pouze jednotlivé části
 - c) ne, uvažuji o přečtení
 - d) ne, vůbec

- 3) Ústava je:
 - a) základní zákon státu
 - b) běžný zákon
 - c) podřízená běžným zákonům státu
 - d) nevím

- 4) Kdy nabyla Ústava ČR účinnosti?

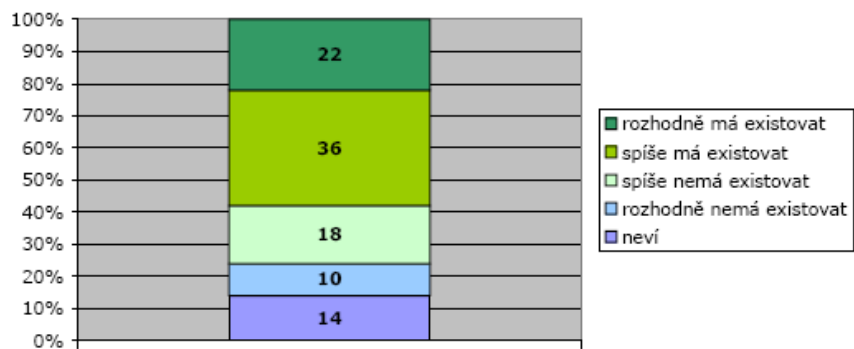
datum:

- 5) Napište státní symboly ČR:

- 6) Prezident ČR je volen na:
- a) 4 roky
 - b) 5 let
 - c) 6 let
 - d) nevím
- 7) Uvítal(a) byste přímou volbu prezidenta? Proč?
- a) ano – důvod:
 - b) ne – důvod:
- 8) Kolik poslanců má v současnosti Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR? Zdá se Vám tento počet vyhovující? Uveďte důvod, proč ano či ne.
- a) počet poslanců:
 - b) ano – důvod:
 - c) ne – důvod:
- 9) Napište, co znamenají pojmy **aktivní a pasivní volební právo**.
- a) aktivní volební právo:
 - b) pasivní volební právo:
- 10) Existuje oblast, která podle Vás v Ústavě ČR chybí? Jaká?
- a) ano – oblast:
 - b) ne
- 11) V posledních letech se frekventovaným tématem stala evropská ústava (Smlouva o ústavě pro Evropu). **Ratifikovala ji Česká republika?**
Pokud ano, v kterém roce?
Pokud ne, uveďte státy, které ji rovněž neratifikovaly?
- a) ano – rok:
 - b) ne – státy:

12.2. Příloha č. 2 – Postoj občanů k trestu smrti

Graf 1: Trest smrti v ČR (v %)

Zdroj: CVVM, Sociologický ústav AV ČR